

Parafia Rzymskokatolicka
p.w. „Przemienienia
Pańskiego” w Polanie
Polana 26a, 38-710 Czarna

Polana, dnia 08.11.2023 r.

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
z/s w Przemyślu
Delegatura w Krośnie
ul. Bieszczadzka 1, 38-400 Krosno

Parafia Rzymskokatolicka p.w. „Przemienienia Pańskiego” w Polanie zwraca się z uprzejmą prośbą o wydanie opinii konserwatorskiej dotyczącej murowanej dzwonnicy dawnego Kościoła Rzymskokatolickiego w Polanie, która wpisana jest do gminnej ewidencji zabytków, na podstawie załączonego programu prac konserwatorskich.

PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA
PW. PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO
W POLANIE
Polana 26A, 38-710 Czarna
NIP 689-11-60-730 REGON 040092519

Z Bożym Błogosławieństwem,

Ks Marek Ruszek

37-500 Jarosław, ul. Długosza 9

tel. 16 624 16 40
fax. 16 624 16 41
tel. kom. 604 151 640

kom. 604 504 767
608 661 478
e-mail : jrzbk@poczta.onet.pl
www.zbkarkady.pl

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
*zabytkowej murowanej dzwonnicy dawnego Kościoła
Rzymskokatolickiego w Polanie*

Nazwa i adres obiektu budowlanego:

Dzwonnica murowana dawnego Kościoła Rzymskokatolickiego w Polanie, Polana 26 ,
38-710 Czarna

Imię i Nazwisko/Nazwa Inwestora oraz jego adres:

Parafia Rzymskokatolicka p.w. Przemienienia Pańskiego, Polana 26 A, 38-710 Czarna

Adres jednostki projektowania:

Zakład Budowlano – Konserwatorski „ARKADY”, ul. Długosza 9, 37-500 Jarosław

Opracował program prac:	Podpis:
mgr Bogusław Buliński K 168-02	

Jarosław, październik 2023.

ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA:

• CZĘŚĆ OPISOWA.....	3
• Przedmiot opracowania.....	3
• Podstawa opracowania.....	3
• Informacja o wpisie do rejestru zabytków.....	3
• Rys historyczny.....	4
• Rozwiązania architektoniczno - konstrukcyjne.....	6
• STAN ZACHOWANIA.....	7
• PROGRAM PRAC	8
• DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	10
• DOKUMENTACJA RYSUNKOWA	12
• UWAGI KOŃCOWE.....	13

CZEŚĆ OPISOWA

1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest wykonanie prac remontowo – konserwatorskich przy murowanej dzwonnicy dawnego Kościoła Rzymskokatolickiego w Polanie.

Planowane prace będą polegały na:

- Wykonaniu rusztowania,
- Demontażu starego pokrycia i konstrukcji dachu,
- Skuciu tynków ścian dzwonnicy w całości,
- Wykonaniu nowej konstrukcji dachu,
- Przykryciu blachą,
- Wykonaniu nowych tynków cementowo – wapiennych zewnętrznych ścian,
- Odkopaniu fundamentów,
- Wykonaniu izolacji pionowej,

Powyższe prace będą miały na celu poprawę stanu technicznego i estetyki , co będzie miało wpływ na podkreślenie walorów zabytkowych niniejszej dzwonnicy.

2. Podstawa opracowania

- Zlecenie inwestora
- Wizja lokalna
- Przeprowadzone pomiar
- Dokumentacja fotograficzna
- Obowiązujące normy i przepisy

3. Informacja o wpisie do rejestru zabytków

Murowana dzwonnica w Polanie wpisana jest do gminnej ewidencji zabytków.

3. Rys historyczny

Pierwszy kościół rzymskokatolicki w Polanie datowany jest na koniec XVII wieku. Ufundował go ówczesny właściciel wsi Franciszek Urbański, łowczy podolski. Drewniany kościół był jednocześnie dworską kaplicą.

W połowie wieku XVIII (1747) Polana stała się parafią, do której należało 33 wsie oraz miasteczko Lutowiska.

We wnętrzu kościoła znajdował się obraz Przemienienia Pańskiego (wezwanie parafii) na głównym ołtarzu oraz dwa ołtarze boczne. Była tu również drewniana ambona i zakrystia. Chór wsparty był na słupach a na nim znajdowały się ośmiogłosowe organy. Dzwonnica pełniła jednocześnie funkcję przedsionka kościoła, gdyż była wkomponowana w jego bryłę. W roku 1755 biskup Sierakowski określił go jako "mały i zły [...] w ścianach i dachach nadgniły". Jego dalsze remonty nie miały sensu, ponieważ był zbyt mały.

W roku 1780 zakończono budowę nowego kościoła - również drewnianego. Kolatorem był Wawrzyniec Górecki który w połowie lat 70.XVIII wieku zaczął gromadzić materiały pod budowę nowego, większego kościoła. W 1775 roku zgromadził 280 fur kamienia a rok później komentarz i promotor bractwa różańcowego ks. Dominik Zielonka postarał się o kolejne 158 wozów. Kamień został użyty do budowy fundamentów oraz budynku plebanii.

Konsekracji dokonano natomiast dopiero 50 lat później. Dokonał jej w roku 1837 biskup Korczyński, ordynariusz przemyski w latach 1834-39.

Z zachowanych zapisków wynika, że w roku 1827 kościół w Polanie posiadał siedem ołtarzy bocznych, malowanych, snycerskiej roboty.

W latach 1866-1900 powstała nowa, murowana dzwonnica, która stoi na tym miejscu do dziś. Jest to dzwonnica parawanowa, trójjarkadowa - z miejscem na 3 dzwony. Wiszące tam przed II wojną światową dzwony nosiły imiona Marian, Łukasz i Paweł.

Kolejnej przebudowy kościoła dokonano w roku 1901. Odnowiony został wówczas ołtarz główny, wymieniono ambonę, zainstalowano nowe organy oraz odnowiono ściany. Należy zaznaczyć, że kościół ten nie był obiektem trwałym. Surowy klimat oraz jego lokalizacja na "młakach" (podmokły teren) a także użyte do budowy drewno jodłowe powodowały, iż wymagał częstych remontów.

Ostatni remont kościoła przeprowadzono w latach 1927-28. Naprawiano wówczas fundamenty i wyprostowano przekrzywioną bryłę kościoła oraz zbudowano nową wieżyczkę sygnaturkową na dachu kościoła. Świątynię z zewnątrz oszalowano deskami a dach pokryty został blachą.

Kościół w Polanie przetrwał wojnę, proces jego niszczenia zapoczątkowany został w roku 1949, kiedy to zdjęto z dachu blachę i wykorzystano ją do pokrycia dachu miejscowej

światlicy. W Polanie zarządzała wówczas administracja sowiecka, gdyż wieś ta w latach 1945-1951 należała do Związku Radzieckiego. Ostatnie nabożeństwo w kościele, odprawione przez księdza Franciszka Glazera, miało miejsce 29 czerwca 1945r. Po tym okresie kościół uległ dewastacji a następnie rozbiórce, której dokonali pracownicy miejscowego PGR (już po powrocie Polany do Polski w roku 1951). Materiały zostały wykorzystane do celów gospodarczych.

Do dnia dzisiejszego zachowały się podziemia kościoła, fragmenty fundamentów, dzwonnica, kilka nagrobków na cmentarzu obok kościoła oraz pomnikowe lipy. W podziemiach i na kościelnym placu pochowani są zmarli w Polanie księża i fundatorzy.

W 2009 roku grant z Fundacji Bieszczadzkiej otrzymała Grupa Inicjatywna Wsi Polana na projekt o nazwie "Ocalić od zapomnienia". Zinventaryzowano wówczas zabytki, zrobiono tablicę, oczyszczono i odsłonięto fundamenty kościoła, wyremontowano zadaszenie dzwonnicy kościelnej oraz przygotowano wystawę. Ten projekt dotyczył miejsca po kościele. W roku 2010 Stowarzyszenie Dziedzictwo Mniejszości Karpackich wraz z wolontariuszami (w tym z przewodnikami) pracowali na wszystkich trzech cmentarzach w Polanie. Odnowiono wówczas m.in. nagrobki na placu obok dawnego kościoła. Podczas prac podniesiono zapadnięte pomniki, te, które były popękane skleiono i uzupełniono ubytki. Kamienne nagrobki zostały oczyszczone przy pomocy wody z piaskiem kwarcowym. Zakonserwowano je również chemicznie poprzez odgrzybianie, wzmocnienie strukturalne, zabezpieczenie przed rozwojem grzybów i glonów, hydrofobizację. Na łączeniach elementów wykonano fugi a otoczenie nagrobków wysypano płukanym żwirem. W roku 2010 zachowane nagrobki zostały wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

4. Rozwiązania architektoniczno - konstrukcyjne

Murowana dzwonnica rzymskokatolicka z lat 80. XIX wieku. Stoi przy fundamentach rozebranego w latach 50 XX w. kościoła. Dzwonnica usytuowana jest na dawnym cmentarzu rozebranego przez PGR kościoła, przed jego dawnym wejściem, odsunięta nieco w prawo od osi. W sąsiedztwie starych drzew. Całość terenu mieści się w centrum wsi.

Parawanowa, posiada trzy otwory dzwonniczne. Pozbawiona dzwonów. Naprawiana w 1901 roku. W czasie drugiego remontu w 1936 roku otrzymała zwieńczenie – trójkątny tympanon nawiązujący do tympanonu kościoła. Prawdopodobnie pokryta wówczas blachą. Po wojnie pozbawiona blachy, odpadł tynk. Otynkowano w 1. poł. XX wieku. W tym czasie wykonano dach z dachówki ceramicznej.

Dzwonnica na rzucie wydłużonego prostokąta z trzema prześwitami sklepieniami łukiem pełnym. Zwieńczona formą trójkątną stanowiącą podstawę dwuspadowego daszku. U dołu posadzka. Murowana z kamienia łamanego, miejscowego piaskowca oraz w partii sklepień, trójkątnej partii wieńczącej i górnych częściach filarów z cegły na zaprawie gliniano – wapiennej. Dzwonnica tynkowana i bielona. Dzwonnice wtórnie podparto od strony kościoła dwoma potężnymi kamiennymi szarpami przy filarach obrzeżnych. Na szczycie krzyż żelazny kuty.

STAN ZACHOWANIA

Stan techniczny dzwonnicy jest zły i konieczne jest podjęcie pilnych prac remontowo-konserwatorskich. Planowane prace zabezpieczą obiekt przed dalszą destrukcją spowodowaną działaniem czynników środowiskowych, poprawią jego stan techniczny, wizualny oraz pozwolą na zachowanie go dla przyszłych pokoleń.

Z uwagi na fakt, iż dzwonnica otoczona jest starodrzewem, wiatrołomy uszkodziły jej dach i tynki, które wymagają gruntownego remontu.

Istniejące tynki są w bardzo złym stanie technicznym z licznymi ubytkami i odparzeniami.

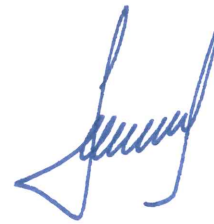
Daszek wymaga natychmiastowej naprawy, ze względu na duże uszkodzenia i przecieki.

PROGRAM PRAC

- Wzdłuż fundamentów obiektu należy wykonać wykopy. Ściany wykopów fundamentowych należy odpowiednio zabezpieczyć przez stosowanie wzmocnień lub odpowiednie kształtowanie skarp.
- Powierzchnię boczną fundamentów należy oczyścić z zabrudzeń metodami mechanicznymi. Po dokładnym oczyszczeniu ocenić stan techniczny muru fundamentowego pod kątem ubytków i uszkodzonych elementów.
- Miejsca ze skorodowanymi elementami muru lub zaprawą należy wykuć i przemurować materiałem nowym o zbliżonych właściwościach.
- Na przygotowanej powierzchni wykonać pionową izolację przeciwwilgociową fundamentów. Izolację wykonać w systemie dopuszczonym do użytku w obiektach zabytkowych.
- Po wykonaniu izolacji wykop należy zasypać. Do zasypania wykorzystać urobek z wykopu.
- Na tym etapie prac należy ustawić rusztowania.
- Istniejące tynki są w złym stanie technicznym z licznymi ubytkami i odparzeniami. Tynk należy skuć w całości, pamiętając o dbanie o zabytkową tkankę muru.
- Po skuciu tynków należy usunąć resztki tynku i zabrudzenia. Po oczyszczeniu ścian poddać je dokładnej ocenie pod względem stanu technicznego i koniecznych napraw.
- Istniejące ubytki i miejsca osłabione należy przemurować uprzednio usuwając zniszczony materiał.
- Przed wykonaniem tynku strukturę podłoża ścian wzmocnić preparatem gruntującym i poddać procesowi hydrofobizacji.
- Na przygotowanym podłożu wykonać nowy tynk cementowo – wapienny.
- Prace przy dachu należy rozpocząć od zdemontowania starej konstrukcji dachu. Po odstąpieniu konstrukcji dachowej należy dokładnie ocenić każdy element pod

względem stanu zachowania i możliwości ponownego wykorzystania.

- Elementy uszkodzone i skorodowane należy wymienić w całości na nowe zachowując oryginalne przekroje i zamki złączy ciesielskich. Po wymianie elementów całość konstrukcji należy oczyścić.
- Konstrukcję drewnianą poddać procesowi impregnacji. Impregnat nanosić w kilku warstwach poprzez powlekanie powierzchni.
- Wykonać deskowanie pełne (poszycie dachowe). Deskowanie również poddać procesowi impregnacji.
- Dach pokryć blachą.

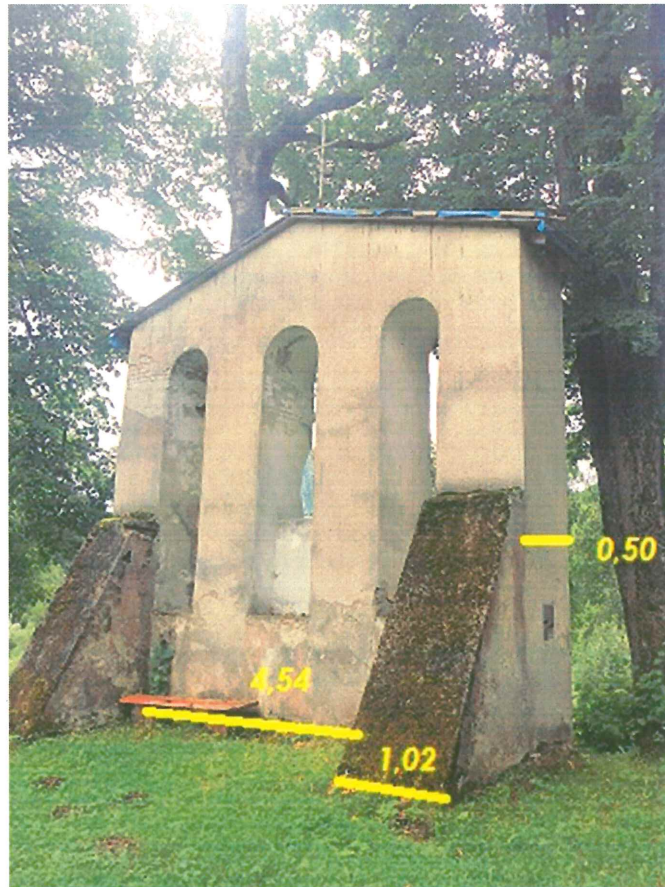
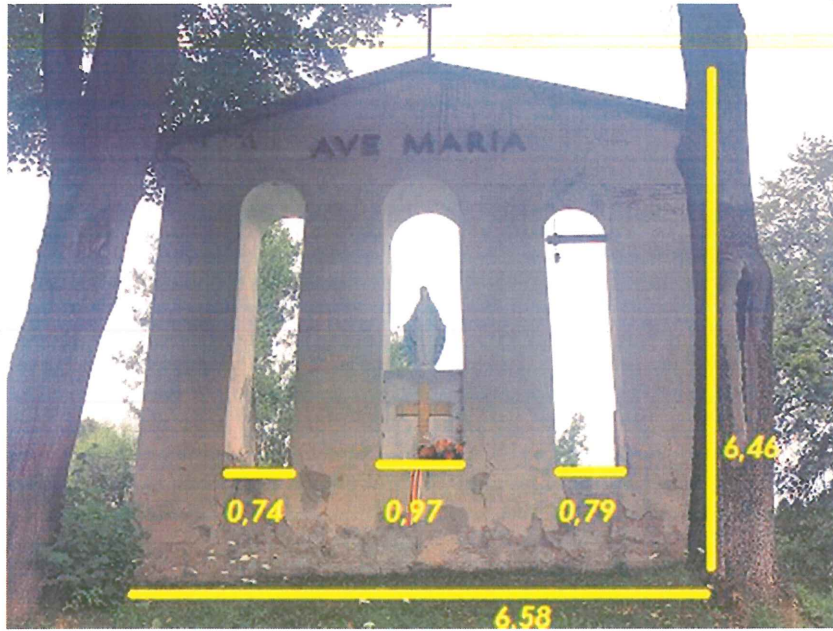
DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

ZAKŁAD
BUDOWLANO-KONSERWATORSKI
"ARKADY"
37-500 Jarosław, ul. Długa 9
Tel. 16 624 16 40 fax 16 624 16 41
www.zkarkady.pl

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

UWAGI KOŃCOWE

- Ze względu na historyczny charakter obiektu, należy zachować zabytkową formę remontowanej dzwonnicy,
- Prace należy wykonywać zgodnie z normami i sztuką budowlaną, pod ścisłym nadzorem Służb Konserwatorskich,
- Wszystkie zastosowane materiały, powinny posiadać wymagane aprobaty techniczne, atesty i odpowiadać normom.

Opracował:

mgr Bogusław Buliński

spec. konserwacji
nr. upr. bud. 5-166/02

Województwo: **podkarpackie**
 Powiat: **bieszczadzki**
 Jednostka ewidencyjna: **180103_2, Czarna**
 Obręb ewidencyjny: **0008, Polana**

STAROSTA BIESZCZADZKI

(nazwa organu wydającego dokument)

UPROSZCZONY WYPIS Z REJESTRU GRUNTÓW

sporządzono dnia: 09-11-2023 10:36:58

Nr jednostki rejestrowej: **G8**Osoby: **1**

Udział Forma władania	Dane osoby fizycznej / instytucji
1/1 własność	PARAFIA RZYMSKO-KATOLICKA P.W.PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO W POLANIE siedziba: Polana , 38-709 Polana

Działki ewidencyjne: **2**UWAGA: Liczba wszystkich działek w tej jednostce rejestrowej wynosi: **6**

Numer działki Identyfikator	Adres	Powierzchnia [ha]	Użytek i klasa bonitacyjna		Nr KW lub inne dokumenty
			Oznaczenie	Pow. [ha]	
15 180103_2.0008.15		0.4985	PsV Lzr-PsV Bi	0.1338 0.1485 0.2162	KS2E/00022277/6

UWAGA: Działka zabudowana budynkami: **89**

147 180103_2.0008.147		0.1527	Bz	0.1527	KS2E/00022277/6
---------------------------------	--	--------	----	--------	-----------------

Razem powierzchnia działek [ha]:		0.6512	ha
Słownie:		szesc tysiecy piecset dwanasce metrów kwadratowych	

Powierzchnia całej jednostki rejestrowej: **1.5075** (jeden hektar piec tysiecy siedemdziesiat piec metrów kwadratowych)

Oznaczenia użytków i klas
Bi - Inne tereny zabudowane
Bz - Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe
Lzr-PsV - Grunty zadrzewione i zakrzewione na uż. rolnych
PsV - Pastwiska trwałe

Budynki niestanowiące odrębnego od gruntu przedmiotu własności: **1**UWAGA: Liczba wszystkich budynków dla tej jednostki rejestrowej wynosi: **5**

Identyfikator	180103_2.0008.89_BUD	Kondygnacje nadziemne: 1
Działka	180103_2.0008.15	Kondygnacje podziemne: 0
Adres	Polana 27	Powierzchnia zabudowy (z dokumentów) [m ²]: 127
Rodzaj wg KŚT	pozostałe budynki niemieszkalne	Powierzchnia użytkowa lokali niewyodrębnionych [m ²]: -
		Powierzchnia użytkowa lokali odrębnych [m ²]: -
		Powierzchnia użytkowa pomieszczeń przynależnych do lokali [m ²]: -

Uwagi: -

z up. **STAROSTY**mgr inż. **Mirosława Surocha**

Inspektor w Wydziale

(inne nazwisko osoby reprezentującej organ
lub osoby upoważnionej przez organ: data i podpis)

Sporządził(a): Katarzyna Lenkiewicz-Winiarska

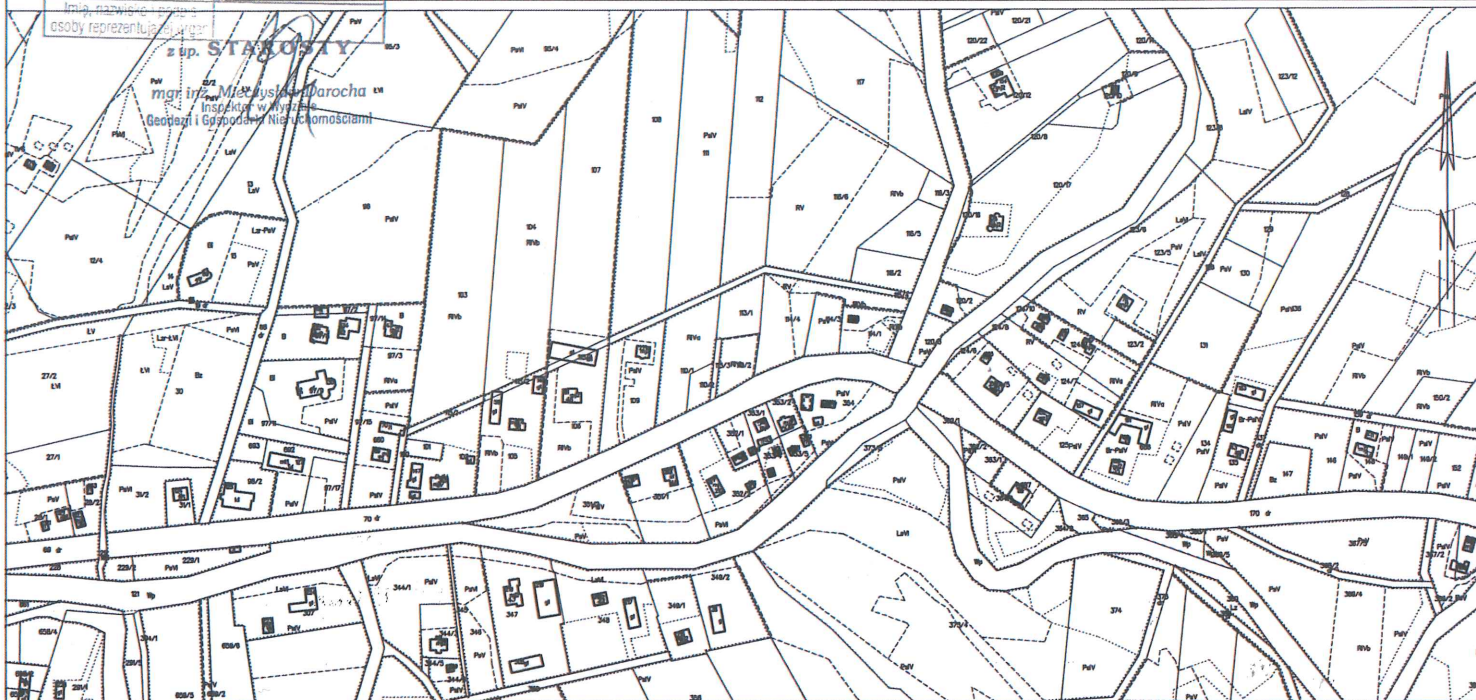
STAROSTA BIESZCZADZKI

Województwo: podkarpackie
Jednostka ewidencyjna: 180103_2, Czarna
Obręb: 0008, Polana
Działka: 15, 147

Podważa się zgodność niniejszej kopii z treścią materiału państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego	
Organ prowadzący państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny	STAROSTA BIESZCZADZKI
Nazwa materiału zasobu	KOPIA MAPY (52)
Identyfikator ewidencyjny materiału zasobu	G.N. 662.1698.2023
Data wykonania kopii	09.11.2023
Imię, nazwisko i adres osoby reprezentującej organ	

MAPA EWIDENCYJNA SKALA 1:4000

Układ odniesienia: PL-ETRF89, układ wsp. płaskich: PL-2000 strefa 8 (24°), układ wys.: PL-EVRF2007-NH
obr. Polana 0008: dz. 15, 147
Sekcje mapy: 8.108.08.06; 8.108.08.01

Ustrzyki Dolne dn. 09.11.2023
Sporządził(a) wydruk: Katarzyna Lenkiewicz-Winiarska

Licencja nr GN.6621.1678.2023_1801_CL1

1. Nazwa organu wydającego licencję:

Starosta Bieszczadzki
ul. Bełska 22
38-700 Ustrzyki Dolne

2. Licencjobiorca:

PARAFIA RZYMSKO-KATOLICKA P.W. PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO W POLANIE
Polana 26A
38-709 Polana

3. Informacje o materiałach państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, których dotyczy licencja:

Lp.	Nazwa materiału państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego	Identyfikator materiału państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego	Data wykonania kopii	Określenie obszaru/objektu, do którego odnosi się licencja ¹⁾
1	Kopia arkusza mapy ewidencji gruntów i budynków w postaci drukowanej czarno-białej w formacie A4		09.11.2023	działki: [Polana] 147, 15

4. Niniejsza licencja upoważnia licencjobiorcę wymienionego w pkt 2 lub ustanowione przez licencjobiorcę podmioty do wykorzystywania wyszczególnionych w pkt 3 materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego²⁾ dla potrzeb własnych niezwiązanych z działalnością gospodarczą, bez prawa publikacji w sieci Internet.

5. Nie narusza licencji udostępnianie materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego przez licencjobiorcę innym podmiotom dla realizacji celu i w granicach uprawnień określonych w pkt 4.

z up. **STAROSTY**

(podpis organu lub upoważnionej osoby³⁾)
mgr inż. Mieczysław Darocha
 Inspektor w Wydziale
 Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami

POUCZENIE

Zgodnie z art. 48a ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Prawo geodezyjne i kartograficzne (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz.2052 z późn. zm.)) kto wykorzystuje materiały państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego bez wymaganej licencji lub niezgodnie z warunkami licencji lub udostępnia je wbrew postanowieniom licencji osobom trzecim, podlega karze pieniężnej w wysokości dziesięciokrotności opłaty za udostępnienie tych materiałów.

- 1) Określenie obszaru / obiektu może nastąpić poprzez wskazanie: jednostek podziału terytorialnego kraju lub podziału kraju dla celów EGIB (jednostki ewidencyjne, obręby ewidencyjne, działki ewidencyjne), wykazu gódek mapy, współrzędnych poligonu.
- 2) Cel lub zakres upoważnienia do wykorzystywania udostępnionych materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego należy wybrać według listy stanowiącej załącznik do wzoru niniejszej licencji.
- 3) Licencja wystawiona zgodnie z zasadami określonymi w art. 40c ust. 4 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne zawiera:
 - 1) niepowtarzalny identyfikator umożliwiający weryfikację autentyczności licencji,
 - 2) adres strony internetowej umożliwiającej przeprowadzenie weryfikacji, o której mowa w pkt 1;
 - 3) wskazanie daty, godziny, minuty oraz sekundy, w której nastąpiło wygenerowanie licencji w trybie art. 40c ust. 4 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne;
 - 4) klauzulę, że zgodnie z art. 40c ust. 4 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne samodzielnie wydrukowana licencja nie wymaga podpisu organu lub upoważnionego pracownika oraz pieczęci urzędowej;
 - 5) pouczenie o sposobie weryfikacji, o którym mowa w pkt 1.